Rahoitusvakaus- ja tilasto-osasto

Tuulia Asplund

23.9.2021
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

Asiantuntijalausunto talousvaliokunnalle: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kuluttajaluotoista (U 38/2021 vp)

Eduskunnan talousvaliokunta on antanut Suomen Pankille mahdollisuuden tulla kuulluksi koskien valtioneuvoston kirjelmää ehdotuksesta EU:n uudeksi kuluttajaluottodirektiiviksi. Esitän kunnioittavasti asiantuntijalausuntonani seuraavan.

Kuluttajaluottodirektiiviehdotuksen tavoitteita voidaan pitää hyvinä. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle nostaa esiin keskeisiä näkökohtia direktiiviehdotuksesta, ja kirjelmään sisältyvä valtioneuvoston kanta on keskeisiltä osiltaan kannatettava.

Toteutuessaan direktiiviehdotus sisältää monia kuluttajan asemaa ja kuluttajansuojan tasoa parantavia tarkennuksia, joita voidaan pitää välttämättöminä johtuen erityisesti digitalisaation aiheuttamasta merkittävästä muutoksesta rahoituksen välityksessä ja taloudellisessa toimintaympäristössä.

Kulutusluottojen hyvä saatavuus ja runsas tarjonta lisäävät kulutusluottojen houkuttelevuutta. Siksi kulutusluotonannon vahvan sääntelyn merkitys on kasvanut. Luottomarkkinoille on tullut runsaasti uusia perinteisen pankki- ja rahoitussektorin ulkopuolisia toimijoita. Luottoa tarjotaan ja haetaan yhä useammin sähköisten jakelukanavien kautta, esimerkiksi internetissä. Kulutusluottoja tarjotaan ja otetaan entistä enemmän yli maiden rajojen. Direktiiviehdotus on tärkeä yhdenmukaisen kuluttajansuojan ja yhdenmukaisten kilpailuedellytysten toteuttamiseksi.

Kulutusluotonannon kasvu on osaltaan lisännyt suomalaisten kotitalouksien runsasta velkaantumista, jonka rahoitusjärjestelmän vakaudesta vastaavat viranomaiset ovat nähneet yhtenä Suomen rahoitusjärjestelmän suurimmista haavoittuvuuksista. Siten direktiivi on tärkeä paitsi kuluttajansuojan myös rahoitusjärjestelmän vakauden turvaamisen näkökulmasta.

Kotitalouksien kokonaisvelkaantuminen koostuu erityyppisistä luotoista. Monilla runsaasti velkaantuneilla suomalaisilla lainanottajilla on sekä suuret asuntoluotot että kulutusluotot. Kulutusluottojen sääntelyn täsmentäminen ja yhdenmukaistaminen on siis kannatettavaa myös kotitaloussektorin kokonaisvelkaantumisen näkökulmasta. Samalla tulee kuitenkin huolehtia, että

Rahoitusvakaus- ja tilasto-osasto

Tuulia Asplund

23.9.2021
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

kokonaisvelkaantumisen riskit eivät siirry toisaalle tai kasva esimerkiksi muiden luottojen, kuten asuntolainojen tai taloyhtiölainojen, kautta.

Paremman kuluttajansuojan ja kulutusluottojen sääntelyn täsmentämisen ohella olisi tärkeää saada lainsäädäntöön myös välineitä, joilla voitaisiin paremmin hillitä kotitalouksien kokonaisvelkaantumisen kasvua. Tällainen väline olisi esimerkiksi kotitalouksien velkojen yhteismäärän ja tulojen suhteen rajoittaminen.

Suomen rahoitusvakaudesta vastaavien viranomaisten mahdollisuudet arvioida kulutusluotonantoon liittyviä riskejä paranevat aikanaan, kun positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön vuonna 2024. Kuluttajaluottosääntelyn uudistamisessa ja sen kansallisessa implementaatiossa on syytä kiinnittää huomiota myös luottotietorekisteriä koskevan lainsäädännön valmisteluun ja sisältöön johdonmukaisen sääntelykokonaisuuden varmistamiseksi. Lisäksi, kuten valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, on pyrittävä varmistamaan se, että luottotietorekistereiden käyttö voidaan säätää luotonantajille ja luotonvälittäjille pakolliseksi kaikissa jäsenvaltioissa, myös niissä (ml. Suomi), joissa luottotietorekisteri on vielä kehitteillä.

Direktiiviehdotus sisältää euromääräisen ylärajan direktiivin soveltamiselle niin, että direktiiviä ei sovellettaisi pääsääntöisesti yli 100 000 euron suuruisiin luottoihin. Ottaen huomioon kulutusluotonannon kasvun ja luottotuotteiden jatkuvan kehityksen sekä sen, että jo nykyisin on mahdollista saada varsin suuria vakuudettomia kulutusluottoja, tulisi harkita tarkkojen euromääräisten rajojen tarkoituksenmukaisuutta. Jos rajojen asettaminen direktiivin soveltamiselle nähdään EU:ssa tarpeelliseksi, tulee huolehtia siitä, ettei luoda kannustimia kiertää sääntelyä tarjoamalla nykyistä suurempia vakuudettomia kulutusluottoja.

Kotitalouksien ylivelkaantumisen hillitsemisessä tärkeä rooli on kansalaisten riittävällä talousosaamisella. On hyvä, että direktiiviehdotus velvoittaa jäsenvaltioita edistämään talousvalistuksen antamista. Talousosaamisen lisäämiseksi Suomen Pankki on julkistanut yhdessä muiden osapuolien kanssa valmistelemansa Suomen talousosaamisen strategian vuonna 2020, ja oikeusministeriö koordinoi strategian toteuttamista. Myös velkaneuvontapalvelujen saatavuuden parantaminen on kannatettavaa ylivelkaantumisesta aiheutuvien sosiaalisten ja taloudellisten ongelmien vähentämiseksi.